

۱۷۶۶۲

دانشگاه تربیت مدرس دانشکده علوم پزشکی

پایان نامه :

جهت دریافت دانشنامه کارشناسی ارشد مدرسی

در رشته آموزش پرستاری (گرایش داخلی - جراحی)

موضوع: بررسی مقایسه‌ای تاثیر محلولهای شستشو در بهبودی

زخمهای فشاری مصدومین با ضایعات نخاعی

استاد راهنما :

جناب آقای خوشنویس

اساتید مشاور :

جناب آقای احمدی

جناب آقای دکتر حاجی زاده

نگارش :

علی راوری

تقدیم به :

" شاهدان همیشه زنده تاریخ "

تقدیم به روح بلند پدر :

که همواره وی را ناظر و نگران احوالات خویش احساس کرده ام

" خدایش رحمت گنادر "

تقدیم به مادرم :

کسی که هر که هستم و هر چه دارم از اوست ،

اولین معلم صبر و ایثار و اراده ام ،

تجلی " عفت " ، " صمیمیت " و " صداقت " ،

که بار سنگین وجودم را بر دوشهای پر توانش به دوش کشید

و به اینجا رسانید ،

به پاس " بزرگواریش " امید آنکه :

" تنش درست و دلش شاد باد و خاطر خوش "

" که دست دادش و یاری ناتوانی داد "

تقدیم به تنها خواهرم و خانواده عزیزش :

تنها مائمن مائوسی که همواره مرا پناه بوده است

به پاس خلوص و صفایشان امید آنگه :

" آفت دور فلک از جان و تنشان دور باد "

سیاس :

حمد و سپاس ملکی را که ملک دو جهان در تصرف اوست .

بود هر که بود از بود او بود و

هستی هر که هست از هستی اوست و

بودن هر که باشد از بودن او باشد .

" هو الاول والاخر والظاهر والباطن و هو بكل شیء بصیر "

وصلوات و تحیات بر فرستگان او به خلق مخصوصاً " بر محمد مختار (ص)
که نبوت را ختم بدو کردند و بر صحابه و علماء دین رضوان ا...--
علیهم اجمعین .

بعد از سپاس به درگاه حضرت باری تعالی ، بر خود فرض می دانم که از
زحمات کلیه اساتید معظمی که راهنمای اینجانب بوده اند صمیمانه
تشکر کنم . بویژه از راهنماییمهای بی دریغ استاد راهنما جناب آقای
خوش نویس صمیمانه تشکر و قدردانی می کنم . همچنین از رهنمودها و
راهنماییمهای اساتید مشاور جناب آقای فضل ا... احمدی و جناب آقای
دکتر حاجی زاده که زحمات بیشماری را متحمل گردیده و راهنما--
ییمهای ارزنده ای را ارائه نموده اند خالصانه قدردانی می کنم و
برای این اساتید گرانقدر طول عمر توأم با موفقیت و سربلندی آرزو-
می نمایم .

از اساتید محترم گروه پرستاری دانشگاه تربیت مدرس بخصوص
سرکار خانم معماریان که در طول این مقطع تحصیلی، راهنمای
اینجانب بوده و زحمات بیحدی را متحمل شده‌اند، صمیمانه قدر
دانی می‌نمایم.

از پرسنل خوب و زحمتکش بیمارستان یاسر بخصوص پرسنل
بخشهای جراحی ۱ و ۲، و همچنین از پرسنل فعال و صمیمی
آسایشگاه شهید هاشمی نژاد کهریزی بویژه پرسنل اتاق پانسمان
که در طول انجام کار عملی این پژوهش‌منتبهای همکاری و مساعدت
را داشته‌اند، کمال قدردانی و تشکر را دارم و برای تمامی
این عزیزان آرزوی موفقیت، بهروزی و سر بلندی دارم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	چکیده پژوهش
الف	
۲	فصل اول : زمینه پژوهش
۱۲	بیان مسأله پژوهش
۱۴	اهداف، فرضیه و تعریف واژه‌ها
۱۷	پیش فرض و محدودیت های پژوهش
۱۸	اهمیت پژوهش
	فصل دوم : چارچوب پنداشتی و دانستنی های موجود
۲۲	ضایعات طناب نخاعی
۲۵	زخم فشاری
۳۰	طبقه‌بندی لو
۳۱	طبقه‌بندی کینگ
۶۲	مروری بر مطالعات انجام شده
	فصل سوم : روش پژوهش و ملاحظات اخلاقی
۷۲	روش، نوع و جامعه پژوهش
۷۳	نمونه و مشخصات واحدهای پژوهش
۷۴	محیط پژوهش
۷۵	روش کار
۷۷	روش و ابزار گردآوری داده‌ها

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۸۱	ملاحظات اخلاقی
	فصل چهارم : یافته‌های پژوهش و تجزیه و تحلیل
۸۵	بخش اول : یافته‌های پژوهش
۱۴۲	بخش دوم : تجزیه و تحلیل داده‌ها
۱۶۶	نتیجه‌گیری نهایی
۱۶۷	مورد استفاذه در پرستاری
۱۶۸	پیشنهاد برای پژوهش‌های بعدی
	فهرست منابع
	ضمائم :
	پرسشنامه
	چک لیست

چکیده پژوهش :

این پژوهش یک مطالعه نیمه تجربی است که در سال ۱۳۷۲ در بیمارستان یا سر (مرکز آموزشی وابسته به بنیاد چا نبا زان) و آسایشگاه شهیدها شمی نژاد کهریزک انجام گرفته است .

هدف از این مطالعه مقایسه تاء شیر محلولهای شستشودر بهبود زخمهای فشاری مصدومین با ضایعات نخاعی می باشد بدین منظور ۴۲ مصدوم نخاعی که دچار زخم فشاری بودند، به صورت غیر تصادفی و بر اساس مشخصات واحدهای تحت مطالعه انتخاب گردیدند که ۱۰ مورد به علل مختلف از دور مطالعه حذف شدند. در مجموع ۳۲ مورد باقی مانده به دو گروه ۱۶ نفری تقسیم شدند. یک گروه تحت درمان با محلول نورمال سالین و گروه دیگر تحت درمان با محلول بتا دین ۱٪ قرار گرفت .

دو گروه تحت مطالعه از نظر سن، وزن، رژیم غذایی، داروهای دریا فتی، گرید و محل زخم، تکنیک پانسمان، عدم وجود بیماری دیگری بغیر از زخم، ... با یکدیگر جور شدند .

نمونه گیری بر اساس نمونه گیری مبتنی بر هدف و با توجه به ویژگی های واحدهای مورد پژوهش صورت گرفته که پژوهشگر با استفاده از پرسشنامه و چک لیست تعیین شده اقدام به انتخاب نمونه ها کرده است .

جهت جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه و چک لیست استفاده شد. در چک لیست تدوین شده پارامترهای مربوط به زخم که عبارتند از: گرید، رنگ مرکز زخم، رنگ لبه های زخم، وضعیت بافت های اطراف زخم از نظر رنگ، گرما و ادم، وضعیت ترشحات زخم از نظر رنگ، بو، مقدار، طول و عرض زخم، مورد بررسی قرار می گرفت. این پارامترها هنگام تعویض پانسمان زخم مورد مشاهده قرار گرفته و تغییرات آنها به صورت یک روز در میان در چک لیست مربوطه ثبت می گردید. این اطلاعات

در طول یک ماه پیگیری زخم گردآوری شد و تغییرات حاصله در هرپا را متردر طول این مدت ثبت گردید.

تجزیه و تحلیل اطلاعات حاصله از پرسشنامه و چک لیست بوسیله کامپیوتر و با استفاده از نرم افزار SPSS صورت گرفت و روند کار بدین ترتیب بود که: ابتدا اطلاعات حاصله از چک لیست به صورت امتیازات قرار داده می گردید، زیرا بدین طریق امکان بررسی روند بهبودی در هرپا را متر وجود داشت. این امتیازات توسط خودپژوهشگر و با نظراسا تید مربوطه، بنا به اهمیت هرپا را متر، و اجزاء آن داده شد. امتیاز مربوط به اجزاء هرپا را متر در چهار مرحله یعنی در شروع پژوهش، دهه اول، دهه دوم و دهه سوم به کامپیوتر وارد گردید تا بتوان تغییرات حاصله در هر مرحله را مورد بررسی قرار داد و روند بهبودی هرپا را متر بررسی و در دو گروه با هم مقایسه گردد.

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل گروه نرمال سالین نشان داد که این محلول بر روی تمامی پارامترهای مذکور تا شیردشته و تغییرات ایجاد شده در هرپا را متر در ابتدا و انتهای پژوهش از نظر آماری اختلاف معنادار نشان داده است ($P < 0.05$). و اختلاف میانگین امتیاز بهبودی زخم در این گروه در ابتدا و انتهای پژوهش ۶۴/۱ امتیاز بوده است.

نتایج حاصله از تجزیه و تحلیل گروه بتا دین نشان داد که این محلول نیز بر روی تمامی پارامترهای زخم تا شیردشته و تغییرات ایجاد شده در هرپا را متر در اول و آخر پژوهش از نظر آماری معنادار شده است ($P < 0.05$). اختلاف میانگین امتیاز بهبودی در این گروه در اول و آخر پژوهش ۵۰ امتیاز بوده است. آزمونهای آماری غیرپارامتریک نشان دادند که بین دو محلول از نظر آماری اختلاف معناداری وجود ندارد، اما تا شیراین دو محلول بر روی اندازه زخم (طول و عرض آن) متفاوت بوده است به طوریکه تا شیر محلول نرمال سالین در طول و عرض

زخم موء ثرترا زبتا دپن بوده است و آزمون آماري اختلاف معنا داري بين ايـن دو محلول از نظر طول زخم ($P=0.01$) و عرض آن ($P=0.04$) نشان داده است .

لذا با توجه به اينكه تاء شيردو محلول فوق درپا را مترهاي زخم به يك نسبت بوده ولي ميزان تاء شير محلول نرمال سا لين در انداز زخم موثر از بتا دپن بوده است و با توجه به رزان بودن محلول فوق ، پژوهشگر پيشنها دمي كند كه از محلول نرمال سا لين جهت پانسمان و شستشوي زخم هاي فشاري استفاده شود .

" فصل اول "

این فصل مشتمل بر زمینه پژوهش، بیان مسأله پژوهش، اهداف، فرضیه پژوهش، تعریف واژه‌ها، پیش‌فرضه‌های پژوهش، محدودیت‌های پژوهش و اهمیت پژوهش می‌باشد.

از بدو پیدایش انسان بر روی کره خاکی وی همواره در فکر ساختن زندگی راحت و رفاه کامل برای خویش بوده است و هر روز در فکر کسب و ساختن وسایل و امکاناتی بوده که به این خواسته دیرینه اش تحقق بخشد و بسا سعی و تلاشی که در این رابطه مبدول داشت از زندگی ابتدایی و بدوی خویش خارج گردید و تمدنهای بنا نمود، آرایه را بر زمین نهاد و ماشین را به کار انداخت، و تکنولوژی پیشرفته امروز که حاصل زحمات وی در جهت نیل به خواسته ها و آرزوهایش است را بنیان نهاد اما زندگی ماشینی امروز گرچه یک رفاه نسبی را برای انسان به ارمغان آورد، اما مصایب بسیاری در دناکی را نیز گریبانگیر وی کرده است. حوادثی که روزانه شاهد آنیم و شاید بعلت استفاده بی رویه و غیراصولی از تکنولوژی باشند منجر به نابودی و درپاره ای از مواقع موجب معلولیت انسانها میشود و - علاوه بر اینها سوء استفاده از تکنولوژی جدید نظیر استفاده از جنگ انزاهای نظامی نیز موجبات نابودی و معلولیت انسانها را فراهم آورد، است بطوریکه آمارهایی که در این رابطه وجود دارد بیانگر این حقیقت است که زندگی ماشینی امروز وقایع دردناکی را نیز سبب میشود که در ذیل به بعضی از آمار و ارقام اشاره میشود.

سالانه حدود دوازده هزار نفر در ایالات متحده بعلت صدمات وارده به نخاع دچار ضایعه دائمی طناب نخاعی میگرددند. از این تعداد چهار هزار نفر قبل از رسیدن به بیمارستان فوت میکنند و حدود ۱۰۰۰ نفر در طول اقامتشان در بیمارستان می میرند. نصف این ضایعات منجر به فلج تمام اندامهای بدن^۱ و نصف دیگر به فلج اندامهای تحتانی^۲ می انجامند. همچنین

---

1. Quadriplegia

2. Paraplegia

برآورد گردیده که شیوع ضایعات طناب نخاعی پنج صدهزارم در جامعه آمریکا است و در مردان ۳ برابر زنان است و بیشتر بیماران (۶۲ درصد) بین سنین ۳۵-۵ سال قرار دارند. همچنین این ضایعه در بین افراد مسن به دلیل سقوط و زمین خوردن شیوع بالایی دارد. (م ۵۵ / ص ۵۵۸). این بیماران به علت بی حرکتی و از دست دادن حس و حرکت به مشکلات جسمی، روانی و اجتماعی عدیده‌ای مبتلا می‌گردند که از جمله شایعترین عوارض ناشی از بی حرکتی در این بیماران را میتوان ایجاد و پیشرفت زخمهای فشاری^۱ نام برد. این بیماران به جهت از دست دادن درک حسی و از کار افتادن مکانیزهای حفاظتی عصبی که منجر به درک فشار وارده بر روی ناحیه‌ای از بدن میشود و موجب میگردد که فرد با تغییر دادن وضعیتی که در آن قرار گرفته فشار را از روی موضع برطرف نماید تا جریان خون مسدود شده به آن ناحیه مجدداً برقرار گردد. قادر نیستند که فشار اعمال شده در روی پوست را حس نمایند و همچنین به دلیل عدم توانایی حرکتی قادر به جابجایی نمی‌باشند. بهمین جهت شیوع زخمهای فشاری در این بیماران بالاست (م ۳۴- ص ۳۲) بطوریکه برآورد گردید که شیوع^۲ زخمهای فشاری در بیماران با ضایعات طناب نخاعی دامنه‌ای از ۲۰ تا ۶۶ درصد دارا می‌باشد و وقوع^۳ این زخمها از ۲۵ تا ۸۵ درصد متغیر بوده که بستگی به سطح آسیب و وضعیت درمانی^۴ همراه دارد. (م ۲۷- ص ۲۳۹). ریچاردسون و میرشطی پژوهشی گزارش کردند که شیوع زخمهای فشاری در بیماران با ضایعات طناب نخاعی حدود ۶۰ درصد میباشد. (م ۴- ص ۵۲). در جامعه مانیز گزارش شده که حدود ۶۸ درصد بیماران با ضایعات طناب نخاعی دچار زخم بستر می‌باشند.

---

1. Pressure ulcer

2. Prevalence

3. Incidence

4. Medical condition

5. Richardson and Meyer